

CFLI/FCIL

Canada Fund for Local Initiatives
Fonds canadien d'initiatives locales

Zastupljenost žena u politici u Bosni i Hercegovini

ANALIZA u okviru projekta:

“Osnajivanje žena: Pravo na zajedničku imovinu/naslijeđe i politički angažman”

“Empowerment of Women: Right to Shared Property and Inheritance, and Political Engagement”

*Udruženje građana “NEŠTO VIŠE” je zahvalno na doprinosu Kanade ovom projektu
kroz Fond za lokalne inicijative Kanade*

Mišljenja sadržana u ovom dokumentu/publikaciji ne odražavaju nužno mišljenja Vlade Kanade

*Zastupljenost žena
u politici u Bosni i Hercegovini*

CFLI/FCIL

Canada Fund for Local Initiatives
Fonds canadien d'initiatives locales

Zastupljenost žena **u politici u Bosni i Hercegovini**

Mišljenja sadržana u ovom dokumentu/publikaciji
ne odražavaju nužno mišljenja Vlade Kanade.

*The opinions contained in this publication do not necessarily reflect
those of the Government of Canada.*

Udruženje građana "NEŠTO VIŠE" je zahvalno na doprinosu Kanade
ovom projektu kroz Fond za lokalne inicijative Kanade.

*We are grateful for Canada's contribution to this project through
the Canada Fund for Local Initiatives.*

Analizu izradilo UG NEŠTO VIŠE u okviru projekta
"Osnaživanje žena: Pravo na zajedničku imovinu/naslijeđe i politički angažman"
"Empowerment of Women: Right to Shared Property and Inheritance, and Political Engagement"
www.NestoVise.org

Autori:

Amina Hadžić, Amra Fejzić, Jelena Backović

oktobar / novembar 2024. godine

SADRŽAJ

UVOD	5
<i>Metodologija .....</i>	<i>6</i>
<i>Osnovni podaci o izborima .....</i>	<i>7</i>
IZAZOVI I USPJESI ŽENA NA LOKALNIM IZBORIMA U BOSNI I HERCEGOVINI 2024. GODINE: STRATEGIJE, VIDLJIVOSTI I REZULTATI	8
ZAKONSKI OKVIR I POLITIČKA MARGINALIZACIJA ŽENA NA LOKALNIM IZBORIMA U BOSNI I HERCEGOVINI 2024. GODINE	10
<i>Strukturalne prepreke za političko učešće žena u Bosni i Hercegovini .....</i>	<i>12</i>
ANALIZA PREPREKA ZA UČEŠĆE ŽENA U POLITIČKIM PROCESIMA: ISTRAŽIVANJE STAVOVA I ISKUSTAVA	13
<i>Struktura i demografski profil ispitanika .....</i>	<i>13</i>
<i>Političko iskustvo, članstvo i izazovi diskriminacije .....</i>	<i>16</i>
<i>Perspektive žena na lokalnoj razini: izazovi, podrška i uloga žena iz ruralnih područja.....</i>	<i>20</i>
<i>Mjere podrške i percepcija javnosti o političkom angažmanu žena .....</i>	<i>25</i>
<i>Složene prepreke za političko učešće žena: Društveni, kulturni, ekonomski i politički izazovi .....</i>	<i>31</i>
ZAKLJUČCI.....	34
PREPORUKE.....	35

UVOD

Zastupljenost žena u politici od suštinskog je značaja za postizanje rodne ravnopravnosti i jačanje demokratskih institucija. Politička participacija žena i dalje predstavlja izazov u Bosni i Hercegovini, uprkos zakonskim kvotama koje obezbjeđuju minimalnu zastupljenost. Ovaj istraživački projekat analizira promjene u zastupljenosti žena na lokalnim izborima 2024. godine, s posebnim fokusom na uspješne kandidatkinje za načelničke i gradonačelničke pozicije.

Kroz analizu prikupljenih podataka i izbornih rezultata, istraživanje identifikuje prepreke koje žene doživljavaju tokom političkog angažmana. Također, oslanja se na prethodne studije i aktuelne trendove kako bi pružio sveobuhvatan pregled stanja i identifikovao prostor za dalji napredak.

Anketa sprovedena u okviru ovog istraživanja obuhvatila je 134 ispitanika različitog spola, starosne dobi i profesionalnog porijekla. Ispitanici dolaze iz urbanih sredina poput Sarajeva, Tuzle, Mostara i Banjaluke, ali i iz ruralnih područja, omogućavajući komparativnu analizu političkih izazova u različitim kontekstima. Fokus istraživanja je na faktorima kao što su finansijske i kulturne barijere, tradicionalni pogledi, medijska vidljivost i političko iskustvo žena.

Poseban akcenat stavljen je na specifične izazove s kojima se mlade žene suočavaju u politici, kao i na značaj podrške porodice i prijatelja za njihov politički angažman. Rezultati istraživanja služe kao osnova za formulaciju konkretnih preporuka i politika koje će unaprijediti uključivanje žena u političke procese.

Cilj ovog projekta je da doprinese boljem razumijevanju političke participacije žena u lokalnim zajednicama, identifikuje ključne izazove i predloži mjere koje će povećati njihovu zastupljenost. Na taj način, projekat teži da osnaži demokratski proces i promovise rodnu ravnopravnost u političkom životu Bosne i Hercegovine.

Metodologija

Ova studija koristi kombinaciju kvalitativnih i kvantitativnih metoda kako bi istražila prepreke koje utiču na političko angažovanje žena u Bosni i Hercegovini. Istraživanje se temelji na odgovorima prikupljenim putem intervjua i digitalnog upitnika, čime je omogućeno obuhvatanje širokog spektra ispitanika iz različitih geografskih i društveno-ekonomskih sredina. Kvantitativni aspekt obuhvata analizu statističkih podataka o zastupljenosti žena na izborima 2024. godine, što uključuje poređenje rezultata s prethodnim izborima, kao i analizu podataka iz zvaničnih izvora poput Centralne izborne komisije. Pored toga, relevantne studije i izvještaji korišteni su za dodatno razumijevanje izazova i trendova koji oblikuju političku participaciju žena.

Osnovni podaci o izborima

Lokalni izbori u Bosni i Hercegovini održani su 6. oktobra 2024. godine.¹ Ovi izbori predstavljali su ključnu priliku za građane da utječu na lokalnu vlast i donose odluke o pitanjima koja direktno odnose na njihove živote. Izbori su održani kao redovni, što znači da se dešavaju svake četiri godine, u skladu sa zakonskim okvirom koji reguliše izbornu proceduru u Bosni i Hercegovini.² Ovaj redovni ciklus omogućava biračima da procjene rad izabranih zvaničnika i daju svoj glas onima za koje smatraju da najbolje predstavljaju njihove interese.

U ovom izbornom ciklusu, birači su birali *gradonačelnike/načelnike* i *članove gradskih/općinskih vijeća* u svim općinama i gradovima u Bosni i Hercegovini.³ Za lokalne izbore 2024. godine, Centralna izborna komisija (CIK) ovjerila je ukupno 301 politički subjekt. Ovi subjekti obuhvataju: 114 političkih stranaka, 76 nezavisnih kandidata, 43 predstavnika nacionalnih manjina, 59 koalicija, 9 lista nezavisnih kandidata.⁴ Na osnovu podataka sa posljednjih izbora u Bosni i Hercegovini, registrovano je ukupno 3.402.246 birača. Izbori su organizovani na 5.298 biračkih mjesta, od kojih je obrađeno 99,62%. U izborima je učestvovalo 262 politička subjekta sa ukupno 25.703 kandidata. Od svih predanih listića, 94,48% su bili važeći, dok je 5,52% proglašeno nevažećim.⁵

Na lokalnim izborima 2024. godine u Bosni i Hercegovini učestvuje ukupno 26.089 kandidata/kinja, od čega je 10.983 žena, što čini oko 42,61%. Za načelničke i gradonačelničke pozicije kandidovalo se 386 osoba, od kojih je samo 29 žena, što predstavlja 7,51%. Ova brojka ukazuje na problem nedovoljne zastupljenosti žena u političkim funkcijama, uprkos zakonskim obavezama za ravnopravnu zastupljenost. Iako su žene pretrpjele značajne prepreke prilikom imenovanja na političke pozicije, trenutni izbori pokazuju dalji pad njihovog prisustva na ključnim pozicijama odlučivanja.

¹ https://www.izbori.ba/Documents/izbori_2024/osnovne_informacije_lokalni_izbori_2024-bos.pdf

² Ibid

³ Ibid

⁴ <https://www.izbori.ba/?Lang=4&CategoryId=138&Id=5397>

⁵ https://www.izbori.ba/Rezultati_izbora/?resId=36&langId=1#/8/0/0

IZAZOVI I USPJESI ŽENA NA LOKALNIM IZBORIMA U BOSNI I HERCEGOVINI 2024. GODINE: STRATEGIJE, VIDLJIVOSTI I REZULTATI

Tokom izborne kampanje 2024. godine, političke stranke su primijenile različite strategije kako bi privukle birače, s posebnim naglaskom na digitalni marketing i organizaciju lokalnih mitinga. Ove strategije su osmišljene da odgovore na specifične potrebe i interesovanja građana, uzimajući u obzir kontekst lokalnih zajednica. Prema statističkim podacima, nezaposlenost se pokazuje kao jedan od ključnih problema lokalnih zajednica.⁶ Iako su predizborne kampanje često usmjerene na rješavanje ovih lokalnih problema, primjetno je da se teme rodne ravnopravnosti često marginalizuju u političkim debatama. Umjesto da se fokusiraju na izazove i prepreke s kojima se žene suočavaju u političkom životu, kampanje su u velikoj mjeri koncentrisane na ekonomske i sigurnosne aspekte. Ovaj pristup može dovesti do daljnjeg smanjenja prisustva žena u politici i stvoriti politike koje ne uzimaju u obzir specifične potrebe i perspektive žena. Takvo zanemarivanje može rezultirati uvođenjem mjera koje ne odgovaraju stvarnim potrebama svih članova zajednice, posebno onih koji se suočavaju s dodatnim izazovima zbog rodne nerazmjere.

Žene su se kandidovale za ključne pozicije u više općina. Iako su neki kandidati došli iz etabliranih stranaka, podaci ukazuju na to da je borba za političku ravnopravnost još uvijek daleko od završetka. Pored toga, prema informacijama iz analize, žene su se suočile sa brojnim preprekama u kampanji, uključujući tradicionalne stereotipe i nedovoljnu podršku unutar svojih stranaka. Ovi faktori su doprinijeli tome da samo približno 6.21% načelnica bude izabrano na lokalnim izborima, naglašavajući potrebu za dodatnim inicijativama za podršku ženama u politici. Na lokalnim izborima 2024. godine, nekoliko žena ostvarilo je značajne pobjede na ključnim političkim pozicijama u Bosni i Hercegovini, čime su doprinijeli jačanju ženskog prisustva u politici.

⁶ <https://cpu.org.ba/vijesti/sta-trebaju-biti-socioekonomski-prioriteti-novih-lokalnih-vlasti-u-bih/>

U opštini Drvar, kandidatkinja Dušica Runić, iz SNSD-a, ostvarila je ubjedljivu pobjedu sa 1.780 glasova, što predstavlja 62,46% ukupnih važećih glasova. Od 6.378 registrovanih birača, važeći listići činili su 88,65% ukupnih glasova. Runić je dobila 1.584 redovna glasa, 118 glasova putem pošte i 74 glasa od mobilnih timova i odsustva.⁷ U Istočnom Drvaru, Milka Ivanković iz SNSD-a osvojila je 80 glasova, što čini 41,67% od važećih listića. Sa jednim biračkim mjestom i 227, sa samo jednim nevažećim listićem.⁸ U Novom Goraždu, pobjednica izbora je Mila Petković, koja je osvojila 582 glasa, što čini 55,69%. Od 1.655 birača, obrađeno je svih 5 biračkih mesta, a Petković je dobila 504 redovna glasa, 18 putem pošte i 59 iz odsustva.⁹ Na izborima u Čapljini, kandidatkinja Iva Raguž iz HDZ BiH osvojila je 4.545 glasova, što čini 51,03% ukupnog broja glasova. Među tim glasovima, 4.539 su redovni, dok su 2 dobijena putem pošte i 3 iz odsustva.¹⁰ U Novom Sarajevu, Benjamina Karić iz Koalicije Trojka (SDP BiH - NIP - NS) osvojila je 11.124 glasa, što iznosi 42,21%. Od 67.602 birača, obrađeno je svih 101 biračkih mesta. Karić je ostvarila 11.033 redovna glasa, 76 putem pošte i 15 iz odsustva.¹¹ Na izborima u Bosanskom Grahovu, nezavisna kandidatkinja Smiljka Radlović ostvarila je pobjedu sa 680 glasova, što čini 58,32% od ukupnog broja glasova. Od 2.907 birača, obrađeno je svih 6 biračkih mesta. Radlović je dobila 517 redovnih glasova, 144 putem pošte i 19 iz odsustva.¹² Na izborima u Zavidovićima, Erna Merdić Smailhodžić iz Stranke demokratske akcije (SDA) osvojila je 5.369 glasova, što iznosi 33,97%. Njen rezultat uključuje 5.316 redovnih glasova, 39 putem pošte i 13 iz odsustva.¹³ Konačno, na izborima u Jezeru, pobjednica je Snežana Ružičić iz SNSD-a, koja je osvojila 383 glasa, što

⁷ https://www.izbori.ba/Rezultati_izbora/?resId=36&langId=1#/8/57/0

⁸ https://www.izbori.ba/Rezultati_izbora/?resId=36&langId=1#/8/58/0

⁹ https://www.izbori.ba/Rezultati_izbora/?resId=36&langId=1#/8/168/0

¹⁰ https://www.izbori.ba/Rezultati_izbora/?resId=36&langId=1#/8/173/0

¹¹ https://www.izbori.ba/Rezultati_izbora/?resId=36&langId=1#/8/139/0

¹² https://www.izbori.ba/Rezultati_izbora/?resId=36&langId=1#/8/84/0

¹³ https://www.izbori.ba/Rezultati_izbora/?resId=36&langId=1#/8/77/0

predstavlja 51,76% od ukupnog broja glasova. Njena pobjeda uključuje 367 redovnih glasova, 13 putem pošte i 1 glas iz odsustva.¹⁴

ZAKONSKI OKVIR I POLITIČKA MARGINALIZACIJA ŽENA NA LOKALNIM IZBORIMA U BOSNI I HERCEGOVINI 2024. GODINE

Učešće žena u politici ključno je za postizanje rodne ravnopravnosti i unapređenje demokratije. Iako zakonodavstvo Bosne i Hercegovine, poput Zakona o ravnopravnosti polova, propisuje minimalnu zastupljenost žena od 40% u javnom životu, stvarnost je daleko od tog cilja.¹⁵ Ovaj pravni okvir ima za cilj unapređenje ravnopravnog učešća žena i muškaraca u javnom i političkom životu. Prema članu 20. Zakona o ravnopravnosti polova, državna tijela na svim nivoima vlasti i političke stranke su obavezne da promovišu rodnu ravnopravnost u procesu donošenja odluka i predstavljanja.

Lokalni izbori 2024. godine pokazali su nastavak zabrinjavajućeg trenda marginalizacije žena u političkom životu. U poređenju s prosjekom Evropske unije, gdje žene čine 18% lokalnih lidera, Bosna i Hercegovina je daleko ispod evropskih standarda. EU bilježi porast učešća žena u politici u posljednjoj deceniji, dok se u Bosni i Hercegovini događa suprotan trend, što odražava duboko ukorijenjene patrijarhalne strukture i nedostatak političke volje za promjene.¹⁶

Uprkos radu Agencije za ravnopravnost spolova Bosne i Hercegovine i nevladinih organizacija na osnaživanju žena i promociji rodne ravnopravnosti, političke stranke i birači i dalje pružaju slabiju podršku kandidatkinjama. Ovi rezultati ukazuju na potrebu za efikasnijom implementacijom Gender akcionog

¹⁴ https://www.izbori.ba/Rezultati_izbora/?resId=36&langId=1#/8/66/0

¹⁵ UNDP & UN Women, *Polazna studija o barijerama političkom učešću žena u Bosni i Hercegovini*, 2020, str. 9

¹⁶ <https://www.dw.com/bs/mali-broj-%C5%BEena-na-%C4%8Delu-op%C4%87ina-u-bih/a-70513527>

plana (2023-2027), koji sadrži konkretne mjere za postizanje ravnopravnosti polova na svim nivoima vlasti.¹⁷

Nizak broj žena na vodećim pozicijama u Bosni i Hercegovini ne samo da usporava demokratizaciju društva, već negativno utiče i na društveno-ekonomski razvoj. Ekonomska istraživanja pokazuju da su zemlje sa većim stepenom rodne inkluzivnosti dugoročno uspješnije. U tom smislu, Bosna i Hercegovina mora uložiti dodatne napore kako bi povećala zastupljenost žena u političkom životu i pratila pozitivne trendove iz Evrope.

Žene čine 51% populacije Bosne i Hercegovine. Iako je njihov broj u društvu značajan, prisutnost žena na liderskim pozicijama, u zapošljavanju i politici ostaje nesrazmjerno niska.

Zastupljenost žena u političkom i javnom životu odnosi se na nivo učestvovanja žena u procesima donošenja odluka na svim nivoima vlasti. Ona predstavlja ključni aspekt rodne ravnopravnosti i indikator demokratskog razvoja svake zemlje. Rodno uravnotežena zastupljenost ne znači samo brojčanu jednakost između muškaraca i žena, već i ravnopravno učešće u kreiranju i sprovođenju politika.

Međutim, i pored afirmativnih mjera, ove kvote nisu u potpunosti sprovedene u praksi. Jedan od ključnih razloga za to su duboko ukorijenjene društvene norme i stereotipi koji politiku i dalje percipiraju kao "muški posao". Stranke često ne poštuju odredbe o rodnoj zastupljenosti ili ih formalno ispunjavaju bez stvarne namjere da podrže kandidatkinje na izbornim listama. Na ovaj način žene ostaju marginalizovane i njihov politički uticaj ostaje ograničen.

Pored zakona, potrebni su i dodatni mehanizmi za eliminaciju rodne diskriminacije, uključujući promjenu kulture u političkim partijama i veću vidljivost žena u kampanjama. Evropska komisija u svom izvještaju o BiH takođe preporučuje jačanje mjera za povećanje učešća žena i usklađivanje zakonodavstva sa standardima ravnopravnosti polova.¹⁸ Ove mjere uključuju ne

¹⁷ <https://arsbih.gov.ba/usvojen-gender-akcioni-plan-bosne-i-hercegovine/>

¹⁸ Evropska komisija, *Izvještaj o Bosni i Hercegovini za 2023*. (BHS prijevod), Delegacija Evropske unije u BiH, str. 14

samo strogu primjenu kvota, već i borbu protiv verbalnog nasilja prema politički aktivnim ženama.

Prema Zakonu o ravnopravnosti polova u Bosni i Hercegovini, ravnopravna zastupljenost podrazumeva da jedan pol bude zastupljen sa najmanje 40% u svim zakonodavnim, izvršnim i sudskim tijelima, kao i u organima lokalne samouprave. Međunarodni dokumenti, poput Konvencije o eliminaciji svih oblika diskriminacije žena (CEDAW) i Pekinške platforme za akciju, takođe naglašavaju važnost jednakog učešća žena i muškaraca u politici kao temelja demokratije i ljudskih prava.¹⁹

Strukturalne prepreke za političko učešće žena u Bosni i Hercegovini

Žene čine 51% populacije Bosne i Hercegovine, ali njihova zastupljenost na liderskim pozicijama, u zapošljavanju i u politici ostaje nesrazmjerno niska. Dok efikasna zastupljenost žena doprinosi ravnoteži moći i stvaranju boljih politika, čineći društvo pravednijim i otpornijim. Postizanje ove ravnoteže zahtijeva ne samo zakonodavne promjene, već i promjenu društvenih normi koje oblikuju uloge žena i muškaraca u politici.

Rodna kvota u Bosni i Hercegovini, koja bi trebala osigurati veću zastupljenost žena, nije donijela očekivane rezultate. Iako se žene formalno pojavljuju na kandidatskim listama, istraživanja ukazuju na praksu "simboličkih kandidatura," gdje žene često zauzimaju neperspektivne pozicije na listama ili nisu podržane od strane stranačkog rukovodstva. Ove prakse dodatno otežavaju povećanje broja žena na rukovodećim mjestima nakon izbora.

Mediji igraju ključnu ulogu u oblikovanju javnog mnijenja i promociji političkih kandidata, ali žene su u politici značajno manje vidljive u medijskom prostoru. Tokom kampanje za lokalne izbore 2020. godine, kandidatkinje su bile

---

¹⁹ UNDP & UN Women, Polazna studija o barijerama političkom učešću žena u Bosni i Hercegovini, 2020, str. 15

zastupljene u samo 24,35% analiziranih objava u dnevnim novinama, dok su muškarci dominirali i u tekstovima i u vizualnoj reprezentaciji. Čak i kada su žene bile prisutne, njihov nastup je često ograničen na fotografije, dok su se muški kandidati češće pojavljivali u kombinaciji teksta i slike. Ovakva marginalizacija žena u medijima doprinosi stvaranju percepcije da su one manje kompetentne ili manje relevantne za politički život.

Mediji često koriste rodno stereotipan jezik i fokusiraju se na privatni život kandidatkinja umjesto na njihove političke programe, čime dodatno umanjuju ozbiljnost njihovog političkog angažmana. Političke stranke rijetko pružaju podršku ženama u kampanjama, što dovodi do toga da kandidatkinje često nemaju dovoljno prostora za predstavljanje svojih programa. U mnogim slučajevima, stranke promoviraju muškarce kao nositelje listi, dok su žene relegirane na sporedne uloge u kampanjama.

Za unapređenje ravnopravnosti i povećanje političkog angažmana žena ključno je rodno osjetljivo izvještavanje i veća vidljivost žena u političkom prostoru. Bez podrške medija, birači često nemaju dovoljno informacija o kandidatkinjama, što negativno utiče na njihove šanse za uspjeh na izborima.

ANALIZA PREPREKA ZA UČEŠĆE ŽENA U POLITIČKIM PROCESIMA: ISTRAŽIVANJE STAVOVA I ISKUSTAVA

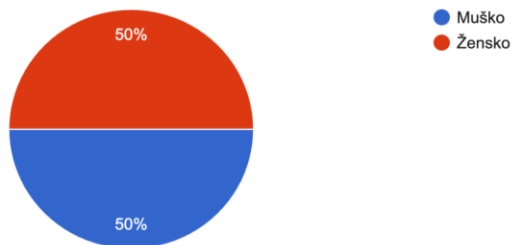
Struktura i demografski profil ispitanika

U okviru istraživačkog projekta koji se fokusira na analizu prepreka za učešće žena u politici, sprovedena je anketa sa ukupno 134 ispitanika, od kojih je polovina muškaraca i polovina žena.

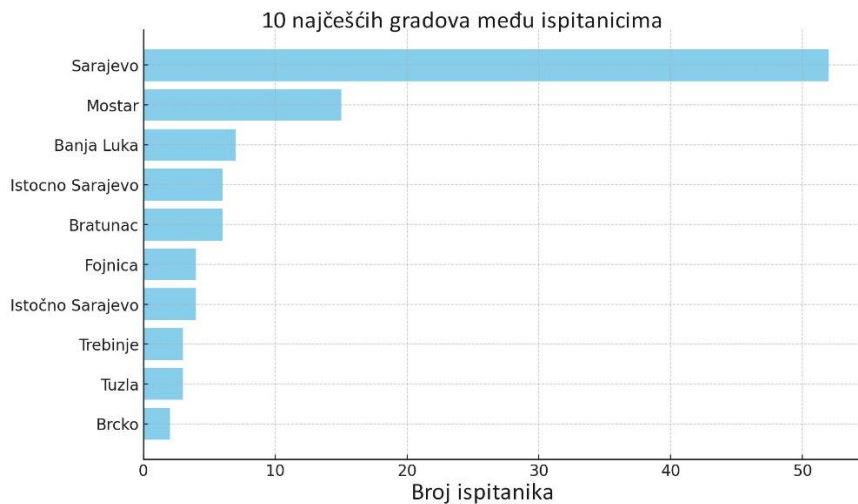
Zastupljenost žena u politici u Bosni i Hercegovini

Spol

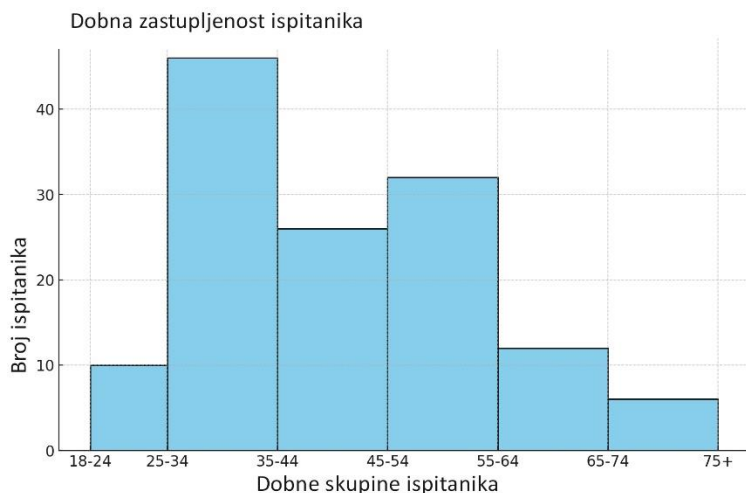
134 odgovora

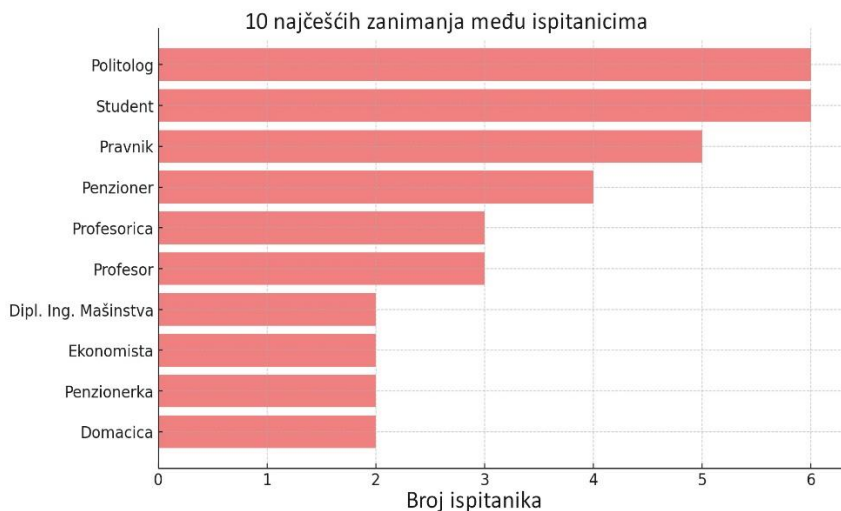
Ispitanici su dolazili iz različitih gradova, uključujući Sarajevo, Mostar, Banja Luka, Istočno Sarajevo, Bratunac, Fojnica, Trebinje, Tuzla, Brčko, a obuhvatili su široku dobnu granicu od od 18 do 75+.

Zastupljenost žena u politici u Bosni i Hercegovini

Učesnici ankete dolaze iz raznovrsnih profesija, uključujući studente, profesore, pravnike, politologe i ekonomiste, što omogućava analizu različitih perspektiva u vezi s političkim angažmanom žena. Pored njih, među učesnicima su i penzioneri i domaćice.

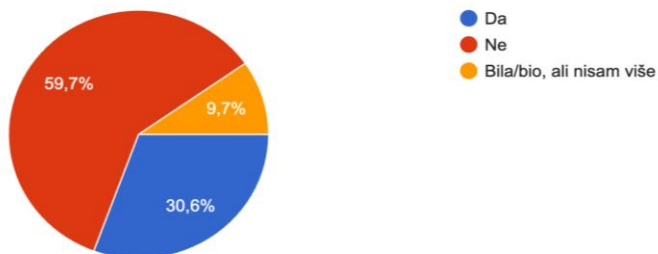

Političko iskustvo, članstvo i izazovi diskriminacije

Ova anketa ima za cilj da istraži percepcije i stavove društva prema ženskom političkom angažmanu, kao i da identifikuje ključne prepreke koje žene doživljavaju u ovom kontekstu. Postavljena su pitanja koja se odnose na različite aspekte učešća žena, ali i muškaraca u politici, uključujući finansijske prepreke, tradicionalne poglede, medijsku vidljivost, kao i individualne stavove o ženama u političkim strukturama. Rezultati ove ankete izazove s kojima se žene suočavaju prilikom angažovanja u političkom životu, pružajući tako osnovu za dalju analizu i predlaganje mogućih rješenja za unapređenje ženskog učešća u politici.

Da li ste član neke političke partije?

134 odgovora

Analiza odgovora na pitanje o članstvu u političkim partijama pruža uvid u političku angažovanost ispitanika. Od ukupnog broja, neki su izjavili da su nekada bili članovi partija, ali su se povukli, dok drugi aktivno ističu svoje članstvo.

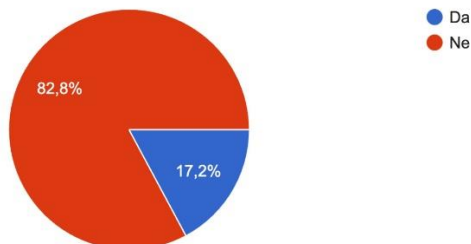
Konkretno, odgovori ukazuju na različitost stavova prema članstvu u političkim partijama. Ispitanici koji su odgovorili sa "ne" ili kao "bila/bio, ali nisam više," mogu sugerisati određeni stepen nezadovoljstva ili razočaranja u političke stranke. U isto vrijeme, značajan broj ispitanika aktivno se izjasnio kao članovi, što ukazuje na postojanje podrške za političke strukture. Ova dinamika može

poslužiti kao osnova za dalju analizu faktora koji utječu na političku participaciju, uključujući razloge za napuštanje članstva ili održavanje aktivne uloge u strankama.

Da li ste ikada bili na nekoj političkoj funkciji?

134 odgovora

Odgovori na pitanje o prethodnom iskustvu na političkim funkcijama otkrivaju dodatne slojeve angažovanosti ispitanika u političkom životu. Većina ispitanika, koji su odgovorili "ne", ukazuje na to da nikada nisu obavljali političke funkcije, dok je manji deo, koji se izjasnio kao "da", imao takva iskustva.

Istraživanje potvrđuje da je veći dio ispitanika izvan formalnih političkih struktura, što može biti indikativno za nisku političku participaciju ili nedostatak prilika za ulazak u politiku. S druge strane, prisutnost ispitanika sa iskustvom na političkim funkcijama ukazuje na postojeću bazu aktivnih pojedinaca koji su potencijalno motivisani za doprinos političkom angažmanu, posebno u kontekstu žena u politici.

Analiza ovih podataka može pomoći u identifikaciji prepreka i mogućnosti za veće uključivanje žena u političke procese. Na primjer, istraživanje razloga zbog kojih ispitanici nikada nisu bili na političkim funkcijama može otkriti ključne faktore koji utiču na percepciju političkog angažmana. Ovi faktori mogu uključivati nedostatak podrške, pristupa resursima ili obrazovnim prilikama, kao i kulturne ili socijalne norme koje oblikuju stavove prema političkom učešću.

Analiza odgovora na pitanje o obavljanju političkih funkcija otkriva različitost iskustava među ispitanicima koji su se aktivno angažovali u političkom životu. Funkcije koje su ispitanici obavljali kreću se od lokalnog do kantonalnog nivoa, što uključuje sljedeće kategorije:

1. Stranačke funkcije:

- Članstvo i rukovodeće pozicije u stranačkim odborima: određen broj ispitanika ima iskustva u rukovođenju, kao što su članstvo u izvršnim odborima općinskih i kantonalnih organizacija, predsjedavanje asocijacijama mladih ili predsjedništvo općinskih odbora.
- Uloge u stranačkim organizacijama: Ispitanici su zauzimali pozicije predsjednika asocijacija i nadzornih odbora, potpredsjednika i sekretara različitih stranačkih tijela.

2. Izabrane funkcije:

- Općinski vijećnici: Nekoliko ispitanika je obavljalo funkciju vijećnika u općinskim i gradskim vijećima, što im omogućava direktan utjecaj na lokalne politike i donošenje odluka.
- Predsjedavajući vijeća: Odgovornost predsjedavajućih u općinskim vijećima dodatno ističe političku uključenost ispitanika na nivou lokalne uprave.

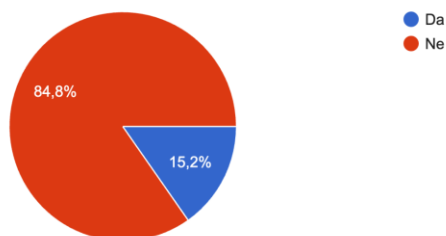
3. Funkcije u upravi i savjetodavnim ulogama:

- Savjetnici i pomoćnici: Ispitanici su obavljali savjetničke uloge ministrima i premijerima, što im je omogućilo direktan utjecaj na formulaciju i implementaciju politika.
- Administrativne pozicije u općinskim strukturama: Funkcije poput načelnika službe i pomoćnika direktora pokazuju prisutnost ispitanika u operativnim segmentima lokalne uprave.

Ova analiza pokazuje da je među ispitanicima značajan broj onih koji su imali priliku da doprinesu političkim procesima iz različitih pozicija, od lokalnih vijećnika do članova izvršnih odbora.

Da li ste se susreli sa predrasudama ili diskriminacijom zbog vašeg spola tokom vašeg političkog angažmana?

105 odgovora

Analiza odgovora na pitanje o iskustvima s predrasudama i diskriminacijom zbog spola tokom političkog angažmana pruža uvid u izazove s kojima se suočavaju u politici. Većina ispitanika odgovorila je sa "ne", što može sugerisati da značajan broj učesnika ankete nije direktno iskusio diskriminaciju ili predrasude zbog svog spola.

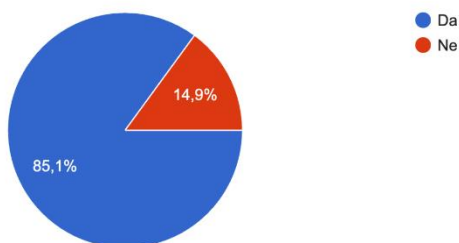
Međutim, manji, ali značajan broj ispitanika odgovorio je sa "da," što ukazuje na prisustvo rodni predrasuda i diskriminacije u političkom okruženju. Ova pojava može biti povezana s kulturnim normama, tradicionalnim ulogama i percepcijama o ženama u politici, što ukazuje na potrebu za daljim istraživanjem rodne ravnopravnosti u političkim strukturama.

Perspektive žena na lokalnoj razini: izazovi, podrška i uloga žena iz ruralnih područja

Rezultati ankete pokazuju da većina ispitanika vjeruje da žene iz ruralnih područja imaju teži put u politici. Dominantni odgovori "da" sugerišu da su ispitanici svjesni dodatnih prepreka sa kojima se žene u ruralnim sredinama suočavaju kada žele da se politički angažuju. Ove prepreke mogu uključivati manji pristup obrazovnim i profesionalnim prilikama, jače patrijarhalne norme, kao i nedostatak podrške u lokalnim zajednicama.

Da li smatrate da žene iz ruralnih područja imaju teži put u politici?

134 odgovora

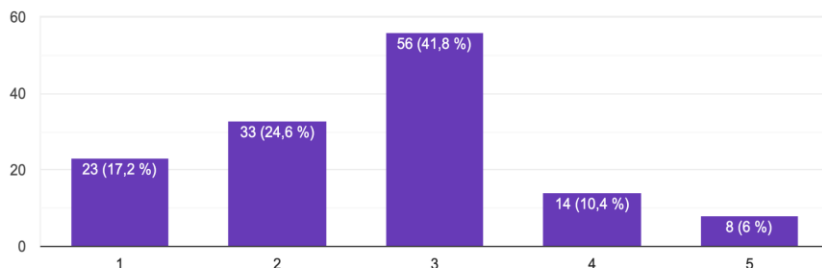
Manji broj odgovora "ne" može ukazivati na to da neki ispitanici smatraju da ruralne sredine ne predstavljaju značajniji faktor ograničenja ili vjeruju da su izazovi slični za sve žene, bez obzira na geografsko porijeklo.

Ovi rezultati otvaraju prostor za dalja istraživanja specifičnih prepreka i podrške koja je potrebna ženama iz ruralnih sredina kako bi se uspješnije uključile u političke procese. Razumevanje ovih izazova ključno je za stvaranje politika i inicijativa koje će olakšati pristup žena iz ruralnih područja političkom angažmanu i unaprijediti ravnopravnost u političkoj sferi.

Zastupljenost žena u politici u Bosni i Hercegovini

Ocijeni koliko vaše okruženje radi na uključivanju i podršci žena u politici? (1 loše, 5 odlično)

134 odgovora

Analiza odgovora na pitanje o procjeni podrške ženama u politici u okruženju ispitanika pokazuje širok spektar stavova. Većina odgovora se kreće između ocjena 2 i 3, što sugerise da je percepcija angažmana okruženja u podršci ženama uglavnom osrednja, odnosno da ispitanici vjeruju da postoji određeni nivo podrške, ali da su potrebna značajna poboljšanja.

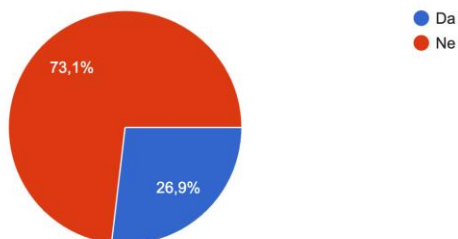
Nekoliko ispitanika ocijenilo je podršku sa 1, što ukazuje na to da njihovo okruženje gotovo uopšte ne radi na inkluziji žena u politici. Ovi odgovori mogu upućivati na prisutnost strukturalnih i kulturnih barijera koje ometaju aktivno uključivanje žena u političke procese.

S druge strane, relativno mali broj ocjena 4 i 5 sugerise da u nekim okruženjima postoji prepoznatljiv trud i inicijative usmjerene prema podršci ženama u politici. Ispitanici koji su dali ovako visoke ocjene vjerovatno dolaze iz sredina sa snažnijim programima i strategijama za rodnu ravnopravnost i aktivnu političku participaciju žena.

Ukupno, ovi rezultati ukazuju na to da je podrška ženama u politici u većini slučajeva prisutna, ali nedovoljno snažna. Analiza ukazuje na potrebu za daljim poboljšanjem programa i aktivnosti koje bi se bavile preprekama i obezbjedile dosljednu podršku ženama u njihovom političkom razvoju i angažovanju.

Da li ste se ikad kandidovali na lokalnim izborima?

134 odgovora

Analiza odgovora na pitanje o kandidaturi na lokalnim izborima pokazuje da je većina ispitanika odgovorila sa "ne," što ukazuje na ograničeno direktno političko angažovanje putem kandidature. To može biti odraz različitih faktora, poput nedostatka prilika, resursa, podrške iz zajednice ili strukturalnih prepreka koje obeshrabruju žene da se aktivno kandiduju.

Međutim, broj odgovora "da" sugeriše da je dio ispitanika imao priliku da se kandiduje, što je pozitivan indikator u smislu njihove političke participacije i potencijala za uticaj na lokalnom nivou. Ova grupa predstavlja važan uzorak za istraživanje iskustava žena koje su prešle barijeru kandidature, što može doprinijeti razumijevanju uspješnih strategija i podrške koje su im omogućile taj korak.

Analizom grupisanih odgovora o poteškoćama tokom kampanje ispitanici su identifikovali različite prepreke, koje se mogu svrstati u nekoliko glavnih kategorija. Ove grupe odgovora pružaju uvid u različite izazove s kojima se suočavaju kandidati i pomažu u identifikaciji konkretnih oblasti u kojima bi se mogla pružiti podrška budućim političarima.

1. Bez poteškoća: Nekoliko ispitanika navelo je da nisu imali posebnih poteškoća, što može ukazivati na podržavajuće okruženje ili manje zahtjevnu kampanju.

2. Lični i društveni izazovi: Ova kategorija obuhvata odgovore kao što su "uvrede", "lične uvrede" i "diskriminacija". Kandidati su se često suočavali s ličnim napadima i neprijateljstvom, što ukazuje na prisutne socijalne barijere i potrebu za povećanjem svijesti o etičkom vođenju kampanja.

3. Organizacijski i infrastrukturni problemi: Mnogi su ukazali na "organizacijske i infrastrukturne probleme", "intenzivne sastanke" i nedostatak resursa, koji su dodatno opterećivali njihovo angažovanje. Nedostatak vremena i iskustva, te poteškoće u angažovanju na logističkim pitanjima kampanje, često su otežavali organizaciju i pristup biračima.

4. Finansijski izazovi: Kandidati su naveli da su se suočili s "nedostatkom finansija", što je značajno ograničilo obim njihovih kampanjskih aktivnosti. Ova grupa odgovora naglašava potrebu za dostupnijim finansijskim resursima i podrškom za kandidate, posebno iz manjih stranaka ili sredina.

5. Percepcija i komunikacija: Uočeni su i problemi vezani za percepciju i komunikaciju, poput odgovora "građani ne prepoznaju niti razlikuju školovanje, potencijal ili odlučnost nekoga za kandidaturu". Ovo ukazuje na izazove u komunikaciji i potrebu za boljem razumijevanju kvaliteta i ciljeva kandidata.

6. Specifične situacije: Ova kategorija sadrži odgovore kao što su "kandidovala sam se da bih popunila broj potrebnih kandidata" i "mala, nepopularna stranka", što odražava jedinstvene poteškoće vezane za kandidate iz manjih političkih subjekata i okruženja.

Analizom nivoa podrške porodice i prijatelja u političkom djelovanju ispitanika, jasno se izdvajaju različiti nivoi podrške, što omogućava uvid u stepen društvene podrške koji okruženje pruža politički angažovanim pojedincima.

Najveći broj ispitanika ocijenio je podršku porodice i prijatelja kao visok nivo, sa ocjenama 4 i 5. Ovi odgovori sugeriraju da većina ispitanika uživa značajnu podršku svog okruženja. Ova podrška je posebno važna jer može osnažiti njihov angažman, omogućiti emocionalnu stabilnost i olakšati političke izazove s kojima se susreću.

Nekoliko ispitanika dodijelilo je ocjenu 3, što pokazuje umjerenu podršku iz okruženja. Iako ova grupa ispitanika ima određen nivo podrške, on je neadekvatan ili ograničen, što može implicirati da njihovo političko djelovanje ne nailazi na potpunu podršku ili je povremeno dovedeno u pitanje.

Dio ispitanika ocijenio je podršku sa 1 ili 2, što ukazuje na vrlo nisku ili minimalnu podršku od strane porodice i prijatelja. Ovaj segment je naročito važan jer sugerira da određeni ispitanici nemaju stabilnu socijalnu mrežu koja bi podržala njihov politički angažman. Odsustvo podrške može predstavljati dodatni izazov za ove pojedince, koji se suočavaju sa društvenim pritiscima bez adekvatne podrške u bliskom okruženju.

Ova analiza pokazuje da podrška porodice i prijatelja značajno varira među ispitanicima. Dok većina ispitanika ima solidnu podršku koja može pozitivno utjecati na njihov politički angažman, postoje i ispitanici koji su suočeni s nedostatkom podrške, što može ograničiti njihov politički rad i otežati suočavanje s izazovima u ovoj sferi.

Na pitanje *da li smatrate da biti žena predstavlja prepreku u kandidaturi za određenu političku funkciju ili mandat*, odgovori ispitanika pružaju uvid u stavove o rodnim izazovima u politici.

Značajan broj ispitanika smatra da biti žena u političkom okruženju zaista predstavlja prepreku. Ovi odgovori impliciraju postojanje strukturalnih, društvenih i institucionalnih barijera koje otežavaju ženama da se kandiduju i ravnopravno učestvuju u političkom životu. Ovi ispitanici vjerovatno prepoznaju da društvene norme, rodne predrasude i percepcija političkog liderstva još uvijek često favoriziraju muškarce, što može negativno uticati na kandidaturu žena.

Manji broj ispitanika smatra da rod nije prepreka: Iako je ovaj odgovor zastupljen u manjoj mjeri, neki ispitanici smatraju da rod ne predstavlja ključnu prepreku u kandidaturi za političke funkcije. To može ukazivati na povjerenje u ravnopravne prilike ili možda na lična pozitivna iskustva u kojima rod nije igrao odlučujuću ulogu.

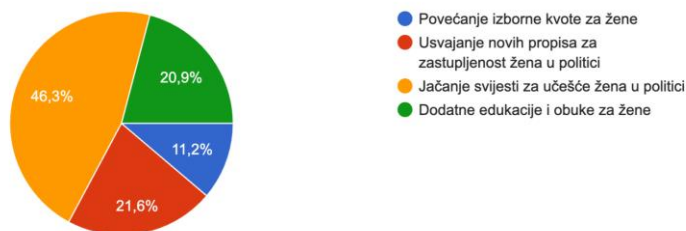

Mjere podrške i percepcija javnosti o političkom angažmanu žena

Razlike između ruralnih i urbanih sredina: Percepcija prepreka za žene u politici pokazuje jasne razlike između ispitanika iz ruralnih i urbanih područja. Ispitanici iz ruralnih sredina češće prepoznaju rodne barijere kao značajne prepreke, dok ispitanici iz urbanih sredina često izražavaju optimističnije stavove o mogućnostima žena u političkom angažmanu.

Ovi rezultati upućuju na to da rodne barijere i dalje predstavljaju značajan faktor u političkom angažmanu žena, što može ukazivati na potrebu za dodatnim mjerama i politikama koje bi omogućile ravnopravniji pristup i veću uključenost žena u političke procese.

Koja bi od navedenih mjera najviše doprinijela boljim izbornim rezultatima žena kandidatkinja;
134 odgovora

Analiza rezultata na pitanje o mjerama koje bi najviše doprinijele boljim izbornim rezultatima žena kandidatkinja pokazuje jasne i ponavljajuće obrasce među odgovorima ispitanika.

Koje mjere bi doprinijele boljoj zastupljenosti žena?

1. Usvajanje novih propisa za zastupljenost žena u politici: Ova mjera se ponavlja više puta kao ključna preporuka. Odgovori sugeriraju da ispitanici smatraju da bi pravne promjene, koje bi osigurale bolju zastupljenost žena, značajno doprinijele jačanju političkog položaja žena. Očigledno je povjerenje u sistemske promjene koje bi mogle smanjiti postojeće prepreke.

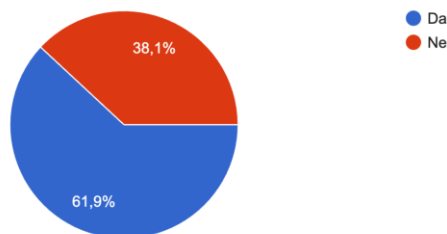
2. Jačanje svijesti za učešće žena u politici: Ova mjera se također često ističe. Ispitanici naglašavaju važnost edukacije i informisanja društva o značaju uključivanja žena u političke procese. Promocija svijesti može stvoriti pozitivnu atmosferu za ženske kandidature.

3. Dodatne edukacije i obuke za žene: Mnogi ispitanici prepoznaju potrebu za pružanjem dodatne edukacije i obuka ženama kako bi se osnažile u političkom angažmanu. Ova edukacija može uključivati vještine vođenja kampanje, javnog nastupa i razumjevanja političkih sistema.

4. Povećanje izborne kvote za žene: Iako je ova opcija manje zastupljena u odnosu na prethodne, i dalje se spominje kao mogućnost koja bi mogla doprinijeti boljoj zastupljenosti žena u politici.

Da li smatrate da postoje specifični izazovi za mlade žene u politici u poređenju sa starijim generacijama?

134 odgovora

Analiza odgovora na pitanje o specifičnim izazovima s kojima se mlade žene suočavaju u politici u poređenju sa starijim generacijama otkriva zanimljive obrasce mišljenja među ispitanicima. Odgovori pokazuju da su mnogi ispitanici, njih 53%, prepoznali postojanje specifičnih izazova za mlade žene u politici. Ovaj stav može sugerisati da se mlade žene suočavaju sa jedinstvenim preprekama koje su povezane sa njihovim uzrastom, kao što su nedostatak iskustva, mlađa dob, i možda nedovoljna prepoznatljivost u političkim strukturama. S druge

strane, 22% ispitanika ne vidi specifične izazove za mlade žene. Ovaj dio ispitanika možda vjeruje da su preprekama koje se odnose na pol i dob univerzalne i da se ne razlikuju značajno između generacija. Takođe, neki od njih mogu imati lična pozitivna iskustva koja ih vode do ovog stava.

Ova analiza prikazuje grupisane odgovore ispitanika na pitanje o izazovima s kojima se mlade žene suočavaju u političkoj areni, a koja je prožeta rodnom diskriminacijom, nedostatkom podrške i resursa, te kulturnim normama.

Rodna diskriminacija i stereotipi

Ovaj segment ukazuje na snažnu prisutnost rodne diskriminacije i predrasuda koje mlade žene doživljavaju. Od nasilja i uznemiravanja do patrijarhalnog sistema, ovi izazovi oblikuju prepreke koje ometaju njihov politički angažman. Dominacija muškaraca i rodni stereotipi dodatno otežavaju situaciju, dok se žene često suočavaju s očekivanjima zajednice o svom ponašanju i ulozi u politici.

Nedostatak podrške i resursa

Ovaj aspekt ukazuje na slabu podršku koju mlade žene dobijaju iz okoline, što uključuje nedostatak mentorskih programa i povjerenja od strane zajednice. Ova situacija može dovesti do osjećaja izolacije i nedostatka motivacije, što dodatno otežava njihovo uključivanje u političke procese.

Komunikacija i međuljudski odnosi

Suočavanje sa seksizmom i neozbiljnim ponašanjem starijih muških kolega predstavlja značajan izazov. Omalovažavanje i osuda društva prema mladim ženama u politici ukazuju na potrebu za stvaranjem zdravijih komunikacijskih kanala i jačanjem međuljudskih odnosa unutar političkih struktura.

Nedostatak iskustva i znanja

Neiskustvo i nedovoljna edukacija o političkom sistemu dodatno otežavaju mladim ženama da se afirmišu u politici. Potrebno je više edukativnih programa

koji bi im omogućili sticanje neophodnih veština i znanja za političko angažovanje.

Balansiranje privatnog i profesionalnog života

Izazov balansiranja između privatnih obaveza i profesionalnog angažmana čini se kao jedan od ključnih problema za mlade žene. Očekivanja da budu uspješne u različitim ulogama mogu dovesti do stresa i otežati njihovo političko angažovanje.

Percepcija društva i kulturne norme

Očekivanja i tradicionalne norme o ženama u politici oblikuju percepciju društva. Zastarjela razmišljanja otežavaju ženama da preuzmu vodeće uloge, a konzervativno društvo može predstavljati dodatne prepreke u pristupu biračima.

Pristup resursima i prilike

Ekonomska neovisnost i pristup političkom obrazovanju su ključni za osnaživanje mladih žena. Strukturalne barijere i nedostatak mogućnosti za žene u političkom sistemu dodatno otežavaju situaciju.

Opća percepcija i očekivanja

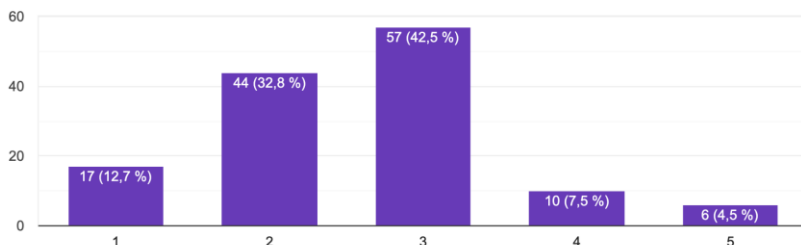
Mlade žene često moraju uložiti dodatni trud kako bi se dokazale u političkoj areni. Očekivanja da moraju biti "sposobne" i "dostojne" pozicija stavljaju dodatni pritisak na njih.

Različiti odgovori

Interesantno je primijetiti da neki ispitanici ne vide specifične izazove ili smatraju da su svi mladi političari suočeni sa sličnim problemima. Ova raznolika percepcija može ukazivati na različite nivoe uključenosti i iskustava u političkom životu.

Kako biste ocijenili generalnu podršku građana ženama u politici (1 loše, 5 odlično)

134 odgovora

Analiza ocjena podrške ženama u politici: Na osnovu prikupljenih podataka građana o generalnoj podršci ženama u politici, može se primijetiti raznolika percepcija koja varira od iznimno pozitivne do izrazito negativne.

1. Distribucija ocjena

- Visoke ocjene (4-5): 16 ispitanika je ocijenilo podršku ženama u politici veoma visokom (5), što ukazuje na povjerenje i vjeru u potencijal žena da ostvare uspjeh u političkoj areni. Ove ocjene mogu reflektovati pozitivna iskustva ili percepciju da su žene sposobne za vođenje i donošenje odluka.

- Srednje ocjene (3): od ukupno 134 ispitanika 57 je ocijenilo srednjom ocjenom (3), što ukazuje na umjereno zadovoljstvo ili neutralan stav prema situaciji. Ova grupa može ukazivati na percepciju da žene imaju određene mogućnosti u politici, ali da postoje i značajni izazovi.

- Niske ocjene (1-2): Odgovori koji su ocijenili podršku s niskim ocjenama (njih 61) ukazuju na zabrinutost i pesimizam prema mogućnostima žena u politici. Ovi ispitanici mogu smatrati da postoje značajne prepreke, poput rodne diskriminacije i nedostatka resursa, koje otežavaju ženama da se afirmiraju u političkom životu.

2. Opšti trendovi

- Varijabilnost u percepciji: Različiti odgovori ukazuju na to da postoji širok spektar mišljenja među građanima, što može odražavati individualna iskustva, socio-ekonomski status ili obrazovanje.

- Snažna potreba za podrškom: Niske ocjene naglašavaju potrebu za dodatnom podrškom i inicijativama koje bi mogle poboljšati percepciju i stvarne mogućnosti žena u politici.

Ova analiza se oslanja na grupisane odgovore ispitanika o promjenama koje su neophodne za olakšavanje političkog angažmana žena. Odgovori ukazuju na nekoliko ključnih oblasti koje zahtijevaju pažnju i akciju kako bi se stvorili uslovi koji omogućavaju veću zastupljenost žena u političkom životu.

Prva i najistaknutija potreba je uvođenje zakonskih mjera koje bi garantovale minimalnu zastupljenost žena u politici i na rukovodećim pozicijama. Preporučuje se uvođenje zakonskog minimuma od 50% žena u svim javnim institucijama, pojačanje kvota za zastupljenost žena u politici i njihovo osnaživanje kroz nove propise, kao i jačanje svijesti o važnosti njihovog angažovanja. Ovi prijedlozi ukazuju na potrebu za institucionalnim rješenjima koja bi obezbijedila ravnotežu i omogućila ženama da aktivno učestvuju u odlučivanju.

Obrazovanje je prepoznato kao ključno sredstvo za osnaživanje žena. Ispitanici naglašavaju potrebu za većom aktivnošću žena u političkim strankama kroz edukativne programe, povećanje svijesti o pravima žena i njihovoj ulozi u politici, uz dodatne obuke i podršku. Ova dimenzija sugerise da bi obrazovanje moglo igrati vitalnu ulogu u pripremi žena za političke izazove, kao i u jačanju njihovog samopouzdanja.

Promjena društvene svijesti o ulozi žena u politici se također smatra ključnom. Prijedlozi uključuju rad na podizanju svijesti o važnosti ženskog učešća u političkim procesima i stvaranje otvorenijeg društva koje podržava žensko političko angažovanje bez predrasuda. Ovaj pristup ukazuje na potrebu za kulturološkim pomakom i promjenom percepcije o ženama u političkoj areni.

Uspostavljanje mentorskih programa i jačanje podrške ženama kroz političke stranke su ključni elementi. Predlozi uključuju ojačavanje podrške mladim političarkama kroz mentorsku mrežu i dodjeljivanje veće podrške ženama u njihovim političkim inicijativama. Ove mjere mogu stvoriti mreže podrške i pružiti ženama potrebne resurse za uspjeh u političkoj karijeri.

Osiguranje povoljnih ekonomskih i radnih uslova takođe je od velike važnosti. Preporučuje se stvaranje fleksibilnih radnih uslova koji omogućavaju balansiranje privatnog i profesionalnog života, povećanje plata i obezbjeđenje kvalitetnih socijalno-zdravstvenih usluga. Ove mjere će omogućiti ženama da se posvete politici bez dodatnog pritiska zbog finansijskih i radnih obaveza.

Uloga političkih stranaka u podršci ženama je neophodna. Ključni prijedlozi uključuju veću kandidaturu žena unutar političkih stranaka i pružanje pristupa ženama temama koje nisu isključivo "ženske". Ove promjene mogu doprinijeti povećanju zastupljenosti žena na svim nivoima političkog odlučivanja.

Osaživanje društvenog statusa žena kroz kulturološke promjene je od suštinskog značaja. Ispitanici predlažu edukaciju o rodnoj ravnopravnosti i promjene u načinu medijskog izvještavanja o ženama u politici. Ove mjere mogu pomoći u stvaranju pozitivnog okruženja koje podržava žene u njihovim političkim aspiracijama.

Na kraju, opšta promjena svijesti i aktiviranje muškaraca u dnevnim obavezama se smatraju ključnim. Prijedlozi uključuju aktivno uključivanje muškaraca u porodične i domaće obaveze, kao i stvaranje inkluzivnog i podržavajućeg društvenog okruženja koje vrjednuje doprinos žena. Ove promjene mogu doprinijeti izgradnji društva koje prepoznaje i vrjednuje doprinos žena u svim aspektima života.

Složene prepreke za političko učešće žena: Društveni, kulturni, ekonomski i politički izazovi

Ova analiza se oslanja na grupisane odgovore ispitanika koji se bave preprekama s kojima se žene suočavaju prilikom političkog angažmana.

Identifikovane prepreke su raznolike i ukazuju na kompleksnost problema, koji se može sagledati kroz različite dimenzije: društvene, kulturne, ekonomske i političke.

Prva značajna prepreka su društvene i kulturne predrasude. Tradicionalni pogledi i šovinizam često oblikuju mišljenje da je politika isključivo muški posao, što dovodi do objektivizacije žena i perpetuacije stereotipa. Ovaj patrijarhalni mentalitet rezultira nepoštovanjem žena u političkim krugovima, dok muška dominacija dodatno otežava njihovu prepoznatljivost i ulogu u politici.

Druga grupa prepreka odnosi se na nedostatak podrške i resursa. Finansijske prepreke, nedostatak resursa, manja podrška od strane društva i porodice, te nevidljivost u medijima predstavljaju ozbiljne izazove. Osim toga, nedostatak obrazovanja i obuke za žene u politici, kao i nepostojanje systemske podrške i mentorstva, dodatno komplikuju situaciju. Ova dimenzija naglašava potrebu za stvaranjem okruženja koje aktivno podržava žensko političko angažovanje.

Balansiranje privatnog i poslovnog života predstavlja treću prepreku. Porodične obaveze često se sukobljavaju s političkim aktivnostima, a očekivanja zajednice da žene drže domaćinstvo otežavaju im da se posvete politici. Ova dinamika stvara dodatne izazove za žene koje žele aktivno učestvovati u političkom životu, ali se suočavaju s nepravednim teretom domaćih obaveza.

Nedostatak ambicije i samopouzdanja je još jedan važan faktor. Mnoge žene izražavaju manje interesovanje i angažman u politici, često zbog straha od osude i preispitivanja vlastitih sposobnosti. Ova unutrašnja borba može dodatno obeshrabriti žene da se uključe u političke procese, što vodi do smanjenja njihove zastupljenosti.

Politički i institucionalni faktori, kao što su nepotizam i diskriminacija unutar političkih stranaka, predstavljaju ozbiljne prepreke. Strukturalne barijere i nedostatak političke ambicije dodatno otežavaju ženama da ostvare svoje političke ciljeve. Uz to, manjak pozitivnih primjera i tradicije žena u politici može doprinjeti osjećaju izolacije i nedostatku uzora za žene koje žele da se uključe.

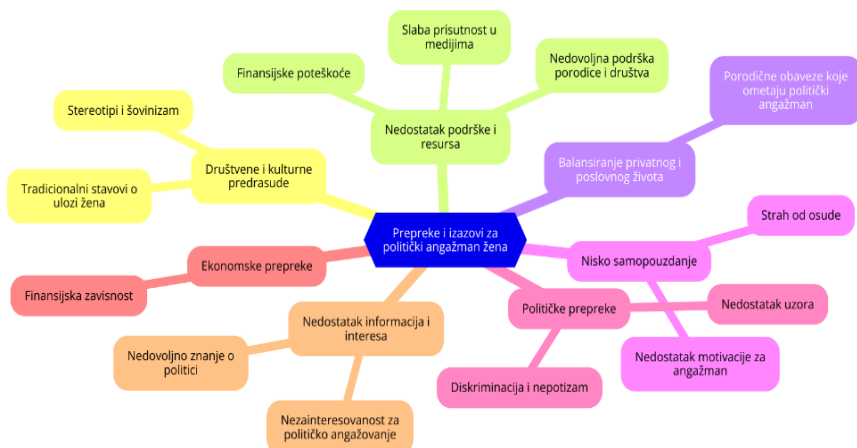

Zastupljenost žena u politici u Bosni i Hercegovini

Ekonomski faktori takođe igraju značajnu ulogu. Finansijska zavisnost i nedostatak ekonomske nezavisnosti često su prepreke za aktivno političko angažovanje žena. Različiti prioriteti koje žene postavljaju u odnosu na muškarce takođe mogu uticati na njihovu odlučnost da se uključe u politiku.

Na kraju, opšta nezainteresovanost i neinformisanost o političkim procesima i mogućnostima takođe predstavljaju prepreke. Manjak znanja o politikama i procedurama, kao i indiferentnost prema političkom angažmanu, dodatno otežavaju ženama da se uključe u političke aktivnosti.

Ova analiza prepoznaje višedimenzionalnost preprekama koje žene susreću u politici, naglašavajući potrebu za sveobuhvatnim pristupom koji bi obuhvatio društvene, kulturne, ekonomske i političke aspekte. Samo kroz adresiranje ovih izazova može se stvoriti povoljnije okruženje za veću zastupljenost žena u političkom životu.

ZAKLJUČCI

Ova analiza prepoznaje ključne prepreke za političko angažovanje žena, uključujući društvene, finansijske i institucionalne barijere. Zaključci i preporuke fokusiraju se na edukaciju, medijsku vidljivost, mentorstvo i institucionalnu podršku kako bi se stvorilo povoljnije okruženje za žene u politici.

- 1. Postoje snažne rodne barijere koje ograničavaju političko angažovanje žena, posebno na lokalnom nivou, čime se smanjuje njihova vidljivost i uvažavanje kao političkih lidera.*
- 2. Žene iz ruralnih sredina suočavaju se s dodatnim teškoćama zbog manjeg pristupa resursima i podrške, uključujući ograničen pristup obrazovanju i političkoj edukaciji.*
- 3. Tradicionalne društvene norme i očekivanja predstavljaju prepreku za žene u politici.*
- 4. Medijska prisutnost žena kandidatkinja je niska, čime se smanjuje njihova vidljivost u javnom prostoru, a mediji često koriste rodno stereotipan jezik koji umanjuje značaj žena kandidatkinja.*
- 5. Nedostatak mentorskih programa smanjuje mogućnost za razvoj žena u politici.*
- 6. Iako političke stranke formalno poštuju kvote za zastupljenost žena, nedostaje im stvarna podrška, često ih postavljajući na pozicije na listama koje im ne omogućavaju stvaran utjecaj.*
- 7. Žene često nemaju pristup financijama za kampanje, što otežava njihovu konkurentnost, posebno kandidatkinjama iz manjih stranaka ili nezavisnim kandidatkinjama.*
- 8. Nedostatak društvene podrške, uz kulturne norme i ograničene mogućnosti za specifičnu edukaciju, otežava ženama pristup politici i njihovo uspješno angažovanje, posebno u ruralnim sredinama.*

PREPORUKE

- 1.1 *Povećati napore u edukaciji društva o važnosti rodne ravnopravnosti u politici putem kampanja i obrazovnih programa.*
- 1.2 *Oснаžiti saradnju s nevladinim organizacijama koje se bave rodnom ravnopravnošću i uključiti muškarce u kampanje kako bi se smanjio otpor prema ženskom angažmanu u politici.*
- 2.1 *Uvesti programe specifične za ruralna područja koji će obezbijediti podršku za žene, uključujući mentorstvo i finansijsku pomoć.*
- 2.2 *Organizirati specifične radionice i edukacije u ruralnim područjima koje će ženama pružiti informacije o pravima, mogućnostima i dostupnim resursima.*
- 3.1 *Inicirati kampanje za promjenu društvenih stavova prema ulozi žena u politici, uz podršku medija i lokalnih organizacija.*
- 4.1 *Osigurati medijsku pokrivenost kampanja žena u politici kroz partnerstva s medijskim kućama koje će promovirati rodnu ravnopravnost.*
- 4.2 *Educirati novinare o važnosti rodno senzitivnog izvještavanja i razviti smjernice za medije kako bi se osiguralo objektivno i pošteno izvještavanje o kandidatkinjama.*

- 5.1 *Uspostaviti mreže podrške i mentorskih programa za žene zainteresirane za politički angažman.*
- 6.1 *Pojačati nadzor i primjenu zakonskih kvota, uz obavezu političkih stranaka da aktivno podržavaju žene kroz rukovodeće pozicije i vodeću zastupljenost na ključnim mjestima kandidatskih*
- 6.2 *Razviti smjernice i mehanizme za praćenje napretka žena unutar stranačkih struktura, osiguravajući njihovu ravnopravnu ulogu u odlučivanju i pozicioniranju na listama za političke funkcije.*
- 7.1 *Stvoriti fondove za podršku ženama kandidatkinjama i osigurati da sve kandidatkinje imaju jednake prilike za kampanju.*
- 7.2 *Osigurati da sredstva za podršku ženama budu dostupna svim kandidatkinjama, bez obzira na stranačku pripadnost.*
- 8.1 *Organizirati radionice i obrazovne programe u zajednicama sa fokusom na podršku ženama u politici i podizanje svijesti o rodnoj ravnopravnosti, posebno u ruralnim područjima. Ove radionice mogu uključivati edukaciju o važnosti uloge žena u politici, čime bi se smanjile tradicionalne društvene barijere i povećala društvena podrška za žene (povezano sa preporukom 3.1).*
- 8.2 *Razviti platforme za kontinuirano obrazovanje i mentorstvo koje će obuhvatiti teme poput vođenja kampanja, komunikacije i političkih sistema, omogućavajući ženama pristup resursima za profesionalni razvoj.*

Ove platforme mogu također uključivati mentorski program za žene zainteresovane za politički angažman, pružajući im praktične smjernice i podršku u političkom djelovanju (povezano sa preporukom 5.1).

CFLI/FCIL

Canada Fund for Local Initiatives
Fonds canadien d'initiatives locales

Zastupljenost žena **u politici u Bosni i Hercegovini**

Mišljenja sadržana u ovom dokumentu/publikaciji
ne odražavaju nužno mišljenja Vlade Kanade.

*The opinions contained in this publication do not necessarily reflect
those of the Government of Canada.*

Udruženje građana "NEŠTO VIŠE" je zahvalno na doprinosu Kanade
ovom projektu kroz Fond za lokalne inicijative Kanade.

*We are grateful for Canada's contribution to this project through
the Canada Fund for Local Initiatives.*

Analizu izradilo UG NEŠTO VIŠE u okviru projekta

"Osnaživanje žena: Pravo na zajedničku imovinu/naslijeđe i politički angažman"

"Empowerment of Women: Right to Shared Property and Inheritance, and Political Engagement"

www.NestoVise.org

Autori:

Amina Hadžić, Amra Fejzić, Jelena Backović

oktobar / novembar 2024. godine

SADRŽAJ

